

N:o 53.

Ank. till Riksd. Kansli d. 11 Maj 1870, kl. 11 f. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande stadganden angående allmänna beväringen.

Dessa, till Lag-Utskottet remitterade motioner äro väckta, den ena (N:o 31) inom Första Kammaren af Herr *R. Tornerhjelm* och den andra (N:o 26) inom Andra Kammaren af Herr *J. Mankell*.

Den förre har anfört, att antalet af vårt beväringssmanskap snart steges till 100,000 man, hvilka, otillräckligt öfvade, i farans stund ej kunde användas utan föregående ytterligare öfning, och styrkan vore vida större än att dess underhållande under ett långvarigt krig kunde vara för oss möjligt. Den allmänna värnepligtens ändamål kunde icke vara att ett stort antal af våra kraftfullaste män under fredens lugn »leka soldater», utan dels att arméen må kunna vid utbrottet af ett krig genast kompletteras till den styrka landet förmår underhålla, dels att lemna tillgång att fylla de luckor, som i arméen under kriget uppstå. Herr Tornerhjelm föreslår derföre, »att Riksdagen måtte besluta en sådan ändring af gällande beväringsslag att, utan inskränkning i Konungens rätt att vid inträffande krigsfara inkalla hela beväringssstyrkan till tjenstgöring, dess öfning i fredstid måtte inskränkas till det antal, som för arméens kompletterande finnes erforderligt och som anses svara mot antalet af befintligt befäl.»

På sätt vid remissen af denna motion ock blifvit anmärkt, har motionären icke ens angifvit de allmännaste grunderna för de förändringar i gällande beväringsslag, som han med sitt berörda yrkande må hafva åsyftat; och som lösningen af denna fråga väsendtligen är beroende på

Bih. till Riksd. Prot. 1870. 7 Saml. 22 Häft.

den omorganisation af vårt försvarsväsende i öfrigt, som snart nog torde vara att emotse, får Utskottet vördsamt hemställa,

1:o) att Herr Tornerhjelm's omförmälda motion ej må till någon Riksdagens vidare åtgärd föranleda.

Herr Mankells framställning är riktad mot gällande stadganden angående rättighet för beväringsskyldig att genom lega eller friköp vinna befrielse från personligt fullgörande af beväringsskyldigheten.

I detta afseende innehåller Kongl. Kungörelsen den 13 November 1860, dels att beväringsskyldig, som i krigstid uppådas, må i sitt ställe sätta annan duglig karl, och dels att befrielse från de i fredstid föreskrifna vapenöfningar må kunna vinnas derigenom, att den beväringsskyldige till allmänna beväringsskyldigheten erlägger en afgift af 100 Riksdaler, hvilket belopp dock kan af Kongl. Maj:t höjas eller nedsättas med högst 20 Riksdaler. Antalet af dem, hvilka vid mönstringarne må erhålla tillåtelse att sålunda befria sig ifrån vapenöfning under fredstid, får likväl inom hvarje mönstringsdistrikt icke öfverstiga hälften af de för året approberade beväringsskyldige, hvadan lottning skall ega rum, ifall flere än halfva antalet anmäla sig till vinnande af dylik befrielse.

Med anmärkning att dessa stadganden innebure en orättvisa mot de obemedlade till förmån för de lyckligare lottade, samt att verklig skada tillskyndades arméén, då nationens mera bildade beståndsdelar finge tillfälle undandraga sig krigstjensten, hvarigenom mycken intelligens samt isynnerhet tillgång till befälsämnen ginge förlorade, har Herr Mankell föreslagit, »att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att alla föreskrifter i nu gällande beväringsskyldighetsförordningar, hvilka röra friköp från fredsofningarne eller lega från krigstjensten, måtte upphävas, och i följd deraf i främsta rummet hela tredje artikeln i Kungörelsen af den 13 November 1860 uteslutas, samt vidare alla dermed sammanhängande delar af öfriga föreskrifter, som röra beväringsskyldigheten, uteslutas eller ändras.»

Utan att vilja underkänna de lofvärda afsigter, som ligga till grund för yrkandet om ett ovilkorligt åliggande att personligen fullgöra beväringsskyldigheten, betvivlar Utskottet dock åtminstone för närvarande lämpligheten af ifrågakommande förändring. De planer till en mer eller mindre fullständig omorganisation af vårt försvar, som under sednare tider framträdtt, kunna icke anses hafva uppnått den mognad att, med någon säkerhet, kan förutses ens i hvad riktning detta arbete en gång kommer att företagas. Om, med upphäfvande eller förändring till väsentlig del

af det nuvarande indelningsverket, försvaret hufvudsakligen eller uteslutande skulle grundas på en, samhällets alla medlemmar äliggande värnepligt, vore tilläventyrs den grundsats antaglig, att ingen samhällsmedlem borde utan högst giltiga skäl ega att derifrån undandraga sig. Men, under afbidan af ofvan antydda reformer, torde den af motionären föreslagna förändring i nu gällande beväringsslag möta flera stora betänkligheter. Medgifvas måste ock, att den i lag stadgade rättighet för beväringsskyldig att i krigstid ställa annan lämplig person i sitt ställe hvilat på viktiga och i samhällslifvet ingripande grunder, och att upphäfvandet af denna rättighet således icke lär utän bindande skäl beslutas. Så t. ex. synes det billigt ur synpunkten af såväl det allmännas som den enskildes intresse, att den, hvars privata verksamhet är af den omfattning och beskaffenhet, att den svårligen kan ersättas af någon annan, och hvars borttryckande från denna verksamhet kunde medföra hela familjers ekonomiska undergång, må hafva någon utväg att frigöra sig från personligt fullgörande af krigstjensten. Derigenom att han för detta ändamål ställer annan antaglig karl i sitt ställe, har Staten af honom erhållit det bidrag till fäderneslandets försvar, som med beväringsskyldighets afses; och om det någon gång kan antagas, att den beväringsskyldige, om han sjelf träd i ledet, skulle bättre än legokarlen fullgöra sin pligt, så lär på andra sidan icke kunna bestridas, att ett motsatt förhållande lika ofta kan inträffa, helst obenägenheten att möta faran understundom torde vara den egentliga orsaken, hvarför den beväringsskyldige begagnar nämnda utväg.

Då det ansetts mindre behöfligt, att hela den stora mängden af beväringsskyldiga under fredstid undergår de vanliga vapenöfningarne, har man, för att på samma gång undvika allt för stora kostnader i och för sådana öfningar och bereda erforderliga medel till beväringsskyldighets utveckling, utan de skattskyldiges betungande, meddelat ofvanberörda föreskrifter om rättighet för de beväringsskyldiga att till begränsadt antal vinna befrielse från dessa öfningar, emot erläggande af en bestämd afgift till Staten. Här likasom i fråga om lega i krigstid är lagen lika för alla, och den orättvisa, som motionären velat finna uti ifrågasatt stadganden lär följaktligen icke vara för hand, såvida icke det ligger en orättvisa deruti att den ene i ekonomiskt afseende är lyckligare lottad än den andre.

På grund häraf och då, enligt hvad ofvan är nämnt, förevarande fråga står i så nära samband med den förestående ombildningen af för-

svarsväsendet i dess helhet, att densamma icke lämpligen kan särskildt afgöras, finner Utskottet sig föranlåtet hemställa,

2:o) att Herr Mankells förslag ej må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 11 Maj 1870.

På Utskottets vägnar:

ERIC SPARRE.

Reservationer:

af Herrar *Faxe, de Laval, Asplund, Friherre Akerhjelm* och *Ribbing* mot motiveringen i Utlåtandet, så vidt det angår Herr Mankells deri omförmälda motion.

Herrar *Ekenman, von Möller* och *Kolmodin* hafva begärt få antecknadt, att de icke närvarit i Utskottet vid behandlingen af de i Utlåtandet omförmälda ärenden.
